

Práce se zaměřuje na téma paktu s ďáblem v české literatuře v letech 1968–1989. Zabývá se podrobně osmi vybranými literárními díly z tohoto období. Většinou jde o díla samizdatová či exilová. Je to dáno především tím, že téma paktu s ďáblem přímo vybízí k tomu stát se prostředkem kritické reflexe doby, což ovšem v nesvobodných podmínkách socialistického státu nebylo v oficiální literatuře možné.

V práci jsou odlišeny dva hlavní typy tématu: pakt s ďáblem faustovského typu a pakt s ďáblem na způsob Dostojevského legendy o Velkém inkvizitorovi. Faustovský typ paktu s ďáblem zde zastupují díla Daniely Fischerové, Ludvíka Aškenazyho, Ivana Binara, Jana Trefulky, Josefa Šafaříka a Václava Havla. Vycházejí z loutkářské i literární faustovské tradice v Čechách a navazují i na českou tradici filosofické reflexe faustovského příběhu (Jan Patočka, Zdeněk Neubauer). Oproti dílům inspirovaným Velkým inkvizitorem se zaměřují na existenciální střet jedince a zla, na individuální motivace uzavření smlouvy s ďáblem a na následný trest či naopak východisko z dané situace. Pozitivní východisko, tedy možnost vystoupení z paktu s ďáblem, naznačuje D. Fischerová ve hře Báj, Trefulka v románu Svedený a opuštěný a Havel v dramatu Pokoušení. Fischerová zdůrazňuje význam budoucnosti,

Trefulka vidí zdroj síly trvale nepodlehout ďábelskému pokušení ve schopnosti hluboce prožít bolest životních ztrát, Havel v odvaze „žít v pravdě“.

Reminiscence na Dostojevského legendu o Velkém inkvizitorovi se nacházejí v románech Karla Pecky Motáky nezvěstnému a Ivana Kříže Pravda o zkáze Sodomy. Téma paktu s ďáblem zpracovávají z pohledu na zlo jako na důmyslný společenský systém, v němž hrají klíčovou roli touha po moci, manipulace a kolektivní vina.

Téma paktu s ďáblem v literatuře hraje důležitou roli v umělecké reflexi dané doby. Umožňuje upozornit na zlo a principy jeho působení v lidském životě. Na české literatuře zvoleného období je to zřetelně vidět.